

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ**

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19-20 травня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

у сфері протидії кібертероризму, можливість перейняти корисні навички у закордонних спецслужб і звичайно, саме головне, модернізувати нормативно-правову базу регулювання інформаційної безпеки[3].

Зважаючи на вищесказане вважаю доцільним:

1. Провести засідання Ради національної безпеки і оборони з метою більш повного обговорення на найвищому рівні проблем забезпечення кібернетичної безпеки України.

2. Якомога скоріше вдосконалити та прийняти Верховною радою України законопроект «Про кібернетичну безпеку України»;

3. Одночасно вдосконаленням та прийняттям законопроекту «Про кібернетичну безпеку України» доцільним є розпочати підготовку і «Стратегії кібернетичної безпеки України». Це дозволило б Президенту України, одночасно їх ухваленням згаданого законопроекту Верховною Радою України, оперативно закінчити формування основних концептуальних документів в даній царині.

4. Активно приймати участь у міжнародному співробітництві у сфері протидії кібертероризму для отримання додаткового досвіду;

ЛІТЕРАТУРА:

1. Проект Закону про кібернетичну безпеку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=47240

2. "Проблеми чинної вітчизняної нормативно-правової бази у сфері боротьби із кіберзлочинністю: основні напрями реформування". Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/454/#_ftn1

3. Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна - НАТО на 2016 рік / Указ президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/45/2016/print1457884700220715>

ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ТА ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ: ТЕОРЕТИКО - ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Литвиненко Я. В.

*студентка В курсу юридичного факультету
Сумського державного університету*

Гаруст Ю. В.

*д.ю.н., доцент кафедри АГПФЕБ юридичного факультету
Сумського державного факультету*

Фінансова система виникла з появою держави і нерозривно пов'язана з її функціонуванням, і від її стану залежить розвиток економіки та всіх сфер суспільного життя[1]. На думку видатного українського науковця Нестеренко А.С. за допомогою фінансової системи держава накопичує і використовує фінансові ресурси на виконання своїх функцій. Формування системи фінансових органів та інституцій в Україні сьогодні є надзвичайно актуальним, оскільки від правильності вирішення цього питання залежить як ефективність функціонування державних органів, так і стабільність розвитку економіки країни, загалом. Тому важливим є питання вдосконалення системи фінансів України, яка все ще перебуває на стадії становлення і потребує контролю з боку органів управління країною. Крім того, правильна фінансова модель не лише стимулюватиме виробника, а й забезпечить ефективність фінансових відносин у суспільстві[2].

Формування фінансової системи України, яке було розпочато ще після проголошення незалежності, продовжується і в наш час. Цей процес є досить складним, тривалим і суперечливим. Можна зазначити, що в цілому в Україні закладені підвалини фінансової системи передбаченої, за визначенням С.Мочерного, моделлю народної економіки. Відповідно до думки науковця, цієї моделлю передбачається використання усіх типів власності (за домінування трудової колективної власності), всебічний соціальний захист населення і національне демократичне економічне планування ринкового типу[3].

Але водночас з цим накопичилося і багато проблем, що стосуються як фінансової системи в цілому, так і окремих її елементів зокрема. Вивченню фінансів і самої фінансової системи, дослідженню проблем окремих її складових приділяється багато уваги з боку як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Незважаючи, на думку, Нестеренко А.С про те, що фінансову систему розглядають у трьох аспектах: економічний, матеріальний та правовий[4]. Ми хотіли б особливу увагу звернути саме на правовий аспект визначення поняття фінансової системи, тому що виключно правовими нормами регулюються формування і функціонування фінансової діяльності, та саме від законодавчих актів залежить її ефективність і розвиток. За допомогою правового підходу можливо розглянути фінансову систему як досить широку за змістом категорію. В юридичній науці немає одностайного визначення фінансової системи. Однак питання, пов'язані з визначенням, розумінням і змістом фінансової системи як правової категорії вітчизняними науковцями, вивчені ще недостатньо. У зв'язку з цим постає потреба дослідження поняття фінансової системи України та її елементів з точки зору права.

Дослідження фінансової системи у правовому аспекті перш за все породжено відсутністю визначення «фінансової системи» у законодавчих актах. Тому виникає необхідність звернутися до поглядів науковців щодо визначення вищезазначеного поняття. Так, Є. М. Ашмаріна розглядає фінансову систему як сукупність елементів, по-перше згрупованих у двох основних напрямках (фондів та суспільних відносин з їх акумулювання, перерозподілу та використання), і по - друге, як сукупність факультативних інструментів (інституційний механізм, методи, функції, фінансова політика, фінансове законодавство)[5]. Дані підходи свідчать саме про правове розуміння фінансової системи.

Ще одним напрямком розгляду фінансової системи як правової категорії, є так званий інституційний підхід, за яким фінансова система являє собою сукупність державних органів та установ, тобто має розгалужену мережу спеціальних органів та установ, що здійснюють безпосереднє керівництво фінансовою діяльністю держави, і функціонування яких регламентується виключно законами та Конституцією України. Інституційний підхід наголошує на тому, що функціонування, формування та реалізація заходів економічної стабілізації без формування відповідних уповноважених органів неможлива. Як і неможливе функціонування фінансової системи без приватного блоку її інституційного механізму - підприємств і організацій, заснованих на приватній формі власності, індивідуальних приватних суб'єктів, домашніх господарств. З цього випливає, що фінансова система не обмежується сукупністю державних органів управління та вимагає функціонування у своєму складі приватного сектору економіки, адже саме за допомогою підприємств, установ, організацій, домогосподарств здійснюється економічна діяльність, оборот грошей в державі, залучення іноземних інвестицій, розвиток ринкової економіки. У той же час С.В Запольський наголошує, що інституційна концепція виходить із

функціональної своєрідності окремо існуючих інститутів, так як державні доходи, державні видатки, страхування тощо.[6, с. 2-8].

По суб'єктна концепція базується на визначені органу, що здійснює управління фондом або інститутом або володіє речовим правом певного виду щодо мобілізованих фінансових ресурсів. На думку О. П. Орлюка подібний метод систематизації невдалий оскільки побудований за ознаками, що мають службовий характер і не пов'язані з природою і суттю фінансів і фінансових правовідносин [7, с. 422].

У свою чергу А.І Худяков, проаналізувавши поняття фінансової системи, відзначає організаційний підхід до його розуміння « У цьому сенсі під фінансовою системою розуміється сукупність фінансових установ держави(фінансове відомство і його підрозділи, податкові органи, органи державного нагляду)[8,с.38].

Дж. Ван Хорн, вважає, «що фінансова система – це сукупність низки установ і ринків, які надають свої послуги фірмам, громадянам, а також урядам» [9, с.178]. П. Роуз і Д. Фрезер розглядають фінансову систему країни як мережу фінансових ринків, фінансові інституції, бізнес структури, фінанси домогосподарств та уряду[10, с.62]. Дане визначення свідчить, що фінансова система визначається як поєднання ринків, інститутів та фірм, що надають фінансові послуги та виступають як фінансові посередники.

М.В. Грідчіна зазначає, що «фінансова система країни це – сукупність взаємопов'язаних і урегульованих фінансово-правовими нормами різних груп фінансових відносин(фінансових інститутів, ланок фінансів та інших), за допомогою яких держава формує, розподіляє та використовує централізовані і децентралізовані фонди коштів[11, с.5]. При цьому специфіка фінансової системи не вичерпується лише особливостями складових її елементів, а полягає, перш за все, в характері зв'язку відносин між ними» [12].

Видатна українська вчена О.Р. Романенко розглядає фінансову систему як «сукупність відокремлених, але взаємопов'язаних між собою сфер фінансових відносин, що мають особливості в мобілізації та використанні фінансових ресурсів, відповідний апарат управління та правове забезпечення»[13, с.21].

У проведених раніше дослідженнях ми визначили своє поняття фінансової системи, згідно до якого фінансова система країни як юридична категорія являє собою багаторівневу соціальну систему, яка включає в себе врегульовану відповідними правовими нормами держави сукупність усіх наявних сфер фінансових відносин та відповідних суб'єктів таких відносин, які забезпечують збалансоване функціонування та взаємодію цих певних сфер та здійснюють управління ними[12]. Дане визначення розкриває більш повний зміст фінансової системи як правової категорії, так як виключно законами регулюється правовідносини, які виникають у процесі фінансової діяльності та лише правові норми правомочні регулювати процес функціонування фінансової системи. Доповнюючи наведене вище, можна зробити висновок, що фінансова система у правовому аспекті досить широка за змістом категорія і включає в себе фінансові відносини суб'єктів фінансової діяльності й органів управління та спрямована на взаємодію всіх цих елементів.

З огляду на проведений аналіз поглядів науковців щодо визначення поняття «фінансова система» можна зробити висновок, що фінансова системи України являє собою складну систему, яка становить собою внутрішньо обумовлену сукупність взаємопов'язаних і об'єднаних єдиною метою сфер, ланок та інститутів, кожна з яких представляє специфічну групу фінансових відносин, які опосередковують

формування, розподіл та організацію використання фондів грошових коштів держави, місцевого самоврядування, підприємств різних форм власності, фінансових інституцій, і які регулюються відповідними нормативно - правовими актами. Для вдосконалення фінансової системи необхідно на основі наукових досліджень на законодавчому рівні закріпити поняття «фінансової системи» та прийняти закон «Про фінансову систему України», який надасть можливість у єдиному нормативно-правовому акті закріпити основоположні засади функціонування фінансової системи.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1.Кравчук П. Я., Ткачук Ю. С, Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України [Електронний ресурс]. - Режим доступу:[http://nbuv.gov.ua/UJRN/esnof_2013_10\(2\)__18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/esnof_2013_10(2)__18)
2. Нестеренко А. С. Фінансова система України: правова характеристика та законодавче регулювання [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/822/Nesterenko%20%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- 3.Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження. – Львів: Світ, 2001. – 416 с.
- 4.Нестеренко А. С Розуміння сутності категорії «фінансової системи» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.lj.kherson.ua/pravo03/part_2/12.pdf
5. Ашмарина Е. М. Взаимообусловленность системы финансового права и финансовой системы в Российской Федерации /Е. М. Ашмарина // Финансовое право. – 2008. – № 7. – С. 4–11.
- 6.Запольский С. В. О природе понятия «финансовая система России» / С. В. Запольский //Финансовое право. – 2006. – № 8. – С. 2–8.
7. Фінансова енциклопедія/ О. П. Орлюк, Л. К. Воронова; за ред.. О. П. Орлюк.- К.: Юрінком Інтер., 2008.- 472 с.
- 8.Худяков А. И. Финансовое право Республики Казахстан (Общая часть) / А. И. Худяков. – Алматы :Каржы-каражат, 1995. –224 с.
- 9.Чугунов І. Я. Євроінтеграційний розвиток фінансової системи України / І. Я. Чугунов. – К. : Акад. фін. упр., 2009. – 471 с.
10. Финансы : учеб. пособие / Р. Б. Чейз. –Пер. с англ. – М. : Вильямс, 2000. – 362 с.
11. Фінанси (теоретичні основи) : підруч. /М. В. Грідчина, В. Б. Захожай, Л. Л. Осіпчукта ін. – 2-ге вид., випр. і допов. – К. : МАУП,2004. – 312 с.
- 12.Гаруст Ю. В., Кобзєва Т. А. Організаційно- правова структура фінансової системи України за сферами виникнення фінансових відносин.[Електронний ресурс].- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index
13. Романенко О. Р. Фінанси : підручник /О. Р. Романенко. – К. : Центр навч. літ-ри,2004. –294 с.